

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-ЖА ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА
МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

ДО
Г-Н БОРИСЛАВ ГУЦАНОВ
МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА
ПОЛИТИКА

Относно: Предвидените ограничения във финансирането на социалната услуга „Грижа в дома“ по Проект BG05SFPR002-2.001 за 2025 г.

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПЕТКОВА,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ГУЦАНОВ,**

С оглед функциите на институцията на омбудсмана на Република България и постъпващите оплаквания от граждани с увреждания и техните семейства, търся съдействието Ви за адекватно разрешаване на проблема с предвидените ограничения във финансирането на социалната услуга „Грижа в дома“ по Проект BG05SFPR002-2.001 за 2025 г.

Както беше акцентирано и в предходното становище на институцията по проблема, услугата „Грижа в дома“ е една от най-желаните мерки за подкрепа на хората в уязвима ситуация, тъй като тя обхваща значителен брой хора с увреждания и възрастни хора в невъзможност за самообслужване, които се нуждаят от подкрепа и са без определено право на чужда помощ от органите на медицинската експертиза.

Независимо от изложеното, от получените отговори от Министерството на труда и социалната политика и от обявената публична информация от Националното сдружение на общините в Република България се констатира, че за 2025 г. е предвидено значително намаляване на финансирането и капацитета на социалната услуга – от 41 000 обслужвани потребители до края на 2024 г. до максимум от 10 000 през настоящата година. Това е ограничаване на обхвата с над 70 % и ще доведе до сериозно накърняване на правата и интересите на нуждаещи се граждани, в особено уязвимо положение.

Институцията на омбудсмана на Република България неведнъж е подчертавала значението на проектите, реализирани от общините за предоставяне на асистентски услуги, сред които е и проект „Грижа в дома“, тъй като те се оказват единствената възможност за хората с увреждания, които по някаква причина са освидетелствани от ТЕЛК/НЕЛК, но са без определена чужда помощ.

На практика, посочената група граждани нямат адекватен достъп до асистентска помощ, тъй като техните случаи не са регламентирани нито в Закона за личната помощ, нито в Закона за социалните услуги.

За получаване на асистентска подкрепа по Закона за личната помощ е необходимо да бъдат задължително с определено право на чужда помощ от органите на медицинската експертиза (ТЕЛК/НЕЛК). Сходна е целевата група в чл. 93, ал. 2 от Закона за социалните услуги, където отново се изисква децата с трайни увреждания и пълнолетни лица с трайни увреждания да бъдат с определена чужда помощ.

Асистентска подкрепа по Закона за социалните услуги може да се предоставя и на лицата в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, но само ако нямат определена по съответния ред степен на намалена работоспособност. По подобен начин беше уредена асистентската помощ и по Националната програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“, която приключи на 31 декември 2020 г.

Така, единствената възможност на гражданите с увреждания, които по някаква причина са освидетелствани от ТЕЛК/НЕЛК, но са без определена чужда помощ, остава услугата „Грижа в дома“, реализирана по Програма „Развитие на човешките ресурси“. Съгласно установените правила и наличния финансов ресурс нуждаещи се граждани могат да ползват услугите по проекта не повече от 2 часа на ден. Това за много от гражданите се оказва недостатъчно и не отговаря на потребностите им от подкрепа.

В много от случаите се касае за възрастни граждани с увреждания, които живеят сами в малки населени места и нямат близки и роднини да им помагат. Здравословното състояние на тези граждани значително се е влошило от предходното им явяване пред органите на медицинската експертиза, но поради липсата на подкрепа към момента те не могат да преминат през дългата процедура на ТЕЛК, включваща представяне на актуални медицински документи, удостоверяващи новите заболявания.

Лишени от възможност за преосвидетелстване и определяне на право на чужда помощ, тези граждани разчитат на реализираните от общините проекти и програми, чрез които да им бъде осигурявана помощ.

Важно е да се обърне внимание, че липсата на информация какво ще стане след 31.12.2024 г. и по какви критерии ще бъдат определени обхванатите през 2025 г., поражда безпокойство и тревога у гражданите.

Следва да се отбележи също така, че неосигуряването на подходяща помощ поставя посочената група граждани в по-неблагоприятно положение от останалите граждани с увреждания, които въобще нямат експертно решение от ТЕЛК/НЕЛК. Липсата на подходяща алтернатива е в нарушение и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и Хартата на основните права на ЕС.

Предвид значителния обществен интерес, е необходимо да се акцентира и върху липсата на предвидимост и сигурност у работещите в социалната сфера, в т.ч. личните асистенти на хората с увреждания, поради неприет до момента държавен бюджет за 2025 г. Институцията вече обърна внимание върху затрудненията, които възникнаха за личните асистенти по Закона за личната помощ поради забавянето при изплащането на полагащите се трудови възнаграждения за месец декември 2024 г. В сходна ситуация се оказаха и получаващите социални помощи, които не можеха да разчитат на дължимите им средства за определен период.

Във връзка с изложеното и с цел гарантиране на правата на засегнатите граждани, изразявам увереност, че ще бъдат разгледани поставените въпроси и ще бъдат предприети необходимите мерки за осигуряване на правата на заинтересованите граждани, при спазване на международните правозащитни стандарти, в т.ч. на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и Хартата на основните права на ЕС.

С уважение,

Д-Р АЙСУН АВДЖИЕВ
ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ